

Balla Tibor

Az osztrák-magyar haderő magyar származású tábormokai és a Nagy Háború

Abstract

Act Names of the 1.200 active and reactivated Austro-Hungarian generals can be found in almost all works discussing the events of the Great War. In the first part of the paper regular features of this corps of Austro-Hungarian generals are analysed. Then the purpose of the research concerning the biographies of the generals, as well as difficulties and methods are described, and also the sources available in the archives and the secondary literature of the theme are treated. The second part contains detailed career paths of distinguished Hungarian generals of the Austro-Hungarian Army.

Keywords: Austro-Hungarian Monarchy, Great War, Hungarian generals, career paths

A császári és királyi haderő valamint a tábormoki kar általános jellemzői az első világháborúban

A kiegyezés eredményeként 1867-ben létrejött az Osztrák-Magyar Monarchia. A következő évben sor került a haderő reformjára, amely új véderőtörvényekben öltött testet. A dualizmus korszakában a birodalom legfőbb összetartó erejét a szárazföldi csapatokból és a közös haditengerészetből álló fegyveres erő alkotta. A hadügyek egységes irányítása (melyet a közös hadügy- és a két honvédelmi miniszter, háború esetén a hadsereg főparancsnoka, a vezérkar főnöke, az uralkodó katonai irodájának főnöke látott el) mellett, a haderő egységét a közös hadseregben, a császári-királyi Landwehrben valamint a K.u.K. Haditengerészetnél honos német vezényleti és szolgálati nyelv, az egyes fegyvernemek egységes fegyverzete, felszerelése, szabályzatai, jelvényei, rendfokozati jelzései együtt biztosították. Ez alól csupán a Magyarországon nemzeti haderőnek tekintett Magyar Királyi Honvédség magyar, illetve horvát szolgálati nyelve, ruházata és esküjének szövege képezett kivételt. 1914 előtt az osztrák-magyar katonák csak néhány kisebb jelentőségű fegyveres akcióban (pl. Bosznia és Hercegovina 1878-as megszállásában) vehettek részt, így a birodalom hadereje az első világháború kitörésekor történetének legnagyobb kihívásával került szembe. 1914 augusztusában, az általános mozgósítás után 3,2 millió fős, hat hadseregbe, valamint 2 csatahajórajt, 1 cirkáló- és 2 torpedóflottillát magába foglaló, mintegy 34.000 fős haditengerészetbe összevont fegyveres erőt névlegesen az uralkodó (I. Ferenc József, majd

1916 novemberétől I. – magyar királyként IV. – Károly) mint legfelsőbb hadúr, ténylegesen pedig kiválóan képzett, egyfajta összbirodalmi szellemet, valamint a Monarchiához és annak uralkodójához fűződő hűséget megtestesítő tábornokok (illetőleg tengernagyok) vezették. Soraikban számos ismert és tehetséges magyar származású is szolgált.

A három fő részre tagolt szárazföldi haderő (a mintegy 450.000 fős békelétszámú, 1,8 milliós hadiállománnyal rendelkező, a birodalom egész területéről kiegészített császári és királyi /közös/ hadsereg, a békében mintegy 30.000 katonával, továbbá 200.000 fős hadilétszámmal bíró, a történelmi Magyarországról sorozott katonákból álló Magyar Királyi Honvédség és annak osztrák megfelelője, az ugyanekkora létszámot felvonultató császári-királyi Landwehr, valamint a kezdetben csak papíron létező, majd a világhétség kirobbanásakor életre hívott magyar királyi népfelkelés és a rekrutáit a lajtántúli tartományokból nyerrő osztrák Landsturm) tábornoki kara egységes volt, ez azt jelentette, hogy a két honvédségnek és a népfelkelésnek nem voltak külön tábornokai. A vezérőrnagyi rangot¹ elért tiszteket császári és királyi tábornokká nevezte ki az uralkodó, a közös hadseregbeli beosztásokból kötetlenül helyezték át őket a magyar vagy az osztrák honvédséghez, és viszont.

A tábornoki kar a birodalom társadalmi struktúrájában mindig is különleges helyet foglalt el. A Monarchia haderejét irányító, elitként nyilvántartott tisztikaron belül is elitnek számított, egy igen összetartó zárt intézményt, egyféle szolid kasztot alkotott, hiszen az első világháború időszakában a dualista állam hivatásos és tartalékos tiszti állományának (évenként változó mértékben) mindössze egy-két százalékát tette ki.

Az osztrák-magyar tábornoki életrajzok kutatásának célja, nehézségei és módszertani kérdései

Az első világhétség történetéről az időközben eltelt száz év során könyvtárakat megtöltő irodalom jelent meg. Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejéről, első világháborús szerepléséről, a különböző frontokon lezajlott egyes hadjáratokról és csatákról az utóbbi évtizedekben számos hazai és külföldi szerző tollából jelent meg összefoglaló mű, részletes tanulmány. Szinte közhelynek számít az a megállapítás, hogy a korszakból több fontos kutatási részterület még mindig feltáratlan. A dunai birodalom első világhétség alatti

¹ Ausztria-Magyarország szárazföldi haderejében az első világháború idején az alábbi tábornoki rendfokozatok léteztek: vezérőrnagy (dandár élén, 6-8000 fő), altábornagy (hadosztály élén, 15-20.000 fő), az ugyanazon rangosztályba tartozó gyalogsági tábornok, lovassági tábornok és tábornagy – utóbbi tüzérségnél és műszakiaknál – (hadtest vagy hadsereg élén, 30-40.000 fő), vezérezredes – 1915 májusától – (hadsereg élén, 100-200.000 fő), tábornagy (hadseregcsoporthoz tartozó élén, több százezer fő). Vö.: DEÁK István: *Volt egyszer egy tisztikar. A Habsburg-monarchia katonatisztségeinek társadalmi és politikai története 1848-1918*. Gondolat, Budapest, 1993. 29.

katonai elitjéről és magas rangú tábornokairól írt modern, tárgyilagos, rövidebb vagy éppen részletesebb életrajzok már régóta hiányoznak, amelyek hiányába a korszakkal foglalkozó történész szinte állandóan beleütközik. A világháború eseményeit tárgyaló szinte valamennyi munkában találkozunk nekünkkel, azonban alig tudhatunk meg róluk közelebbit. Négy évvel ezelőtt született egy olyan magyar nyelvű monográfia, amely vállalkozott a tábornoki kar elitjéhez tartozó, a tábornoki hierarchiában a legmagasabb rangot elért (tábornagy, vezérezredes, valamint az ugyanazt a rangfokozatot jelentő gyalogsági, lovassági tábornok, táborszernagy) 178 személy életpályájának és háborús tevékenységének bemutatására, a szélesebb olvasóközönséggel való megismertetésére.² A műben leírtak az azóta eltelt időszak alatt végzett újabb kutatások fényében néhol finomításokra, kisebb kiegészítésekre szorulnak.

A Monarchia többi első világháborús, csupán altábornagyi és vezérőrnagyi ranggal bírt császári és királyi tábornokának életrajzi adatait később megjelenő kötetekben kívánom közzétenni.

Történelmi munkám során fokozatosan érlelődött meg bennem a gondolat, hogy a világháborús császári és királyi tábornokokról egy a generálisok életútját valamint háborús tevékenységét röviden összefoglaló kézikönyvet, illetve lexikont állítsak össze. Leginkább Szakály Sándor és Bona Gábor művei szolgáltak mintául számomra.³

A tábornoki életrajzok kutatása során az 1914 augusztusában, illetőleg korábban már tábornoki rangot viselt, továbbá az első világháború négy éve alatt, 1918. december 31-ig ilyen rendfokozatot elért személyek kerültek érdeklődésem középpontjába.⁴ Számuk (ideértve a végig, illetve csak egy ideig aktívan szolgálókat, valamint a már korábban nyugdíjazott vagy egészségügyi okokból várakozási illetékkal szabadságolt⁵ és a háború idejére aktíváltakat) összességében közel 1200 fő, a mai hadseregekről alkotott fogalmaink szerint, első pillantásra soknak tűnik. Ha gyors számvetést végzünk, akkor nyomban kiderül, hogy a frontokon szolgáló dandár-, hadosztály-, hadtest-, és hadseregarancsnokok is mind tábornokok voltak, továbbá az osztrák-magyar haderő központi irányító és háttérzeti szerveinél, valamint a különböző szintű törzsekben (mint a közös Hadügy-, és a két Honvédelmi

² BALLA Tibor: *A Nagy Háború osztrák-magyar tábornokai. Tábornagyok, vezérezredesek, gyalogsági és lovassági tábornokok, táborszernagyok.* Argumentum Kiadó. Budapest, 2010. (A Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Könyvtára sorozat).

³ SZAKÁLY Sándor: *A magyar katonai elit 1938-1945.* Magvető Könyvkiadó. Budapest, 1987. Uő.: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945.* Ister. Budapest, 2001., továbbá BONA Gábor: *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban.* Heraldika Kiadó. Budapest, 2000.

⁴ Azért nem a világháború befejezésének időpontját, az 1918. november 3-án aláírt padovai fegyverszünet napját tekintem mérvadónak, mivel néhányukat még ezen időpont után léptettek elő hivatalosan, így néhány személyt kizártam volna a vizsgálandók köréből.

⁵ A katonai felülvizsgáló bizottság által részleges rokkantaknak nyilvánított tiszteket félilletményrel legfeljebb egy évre szabadságolták (várakozási illetékkal szabadságolva). Egy részüket visszahívták aktív szolgálatra, vagy kisebb igénybevétellel járó beosztásba.

Minisztériumba, a Hadsereg- és a két Honvéd-főparancsnokságra, a testőrségekhez beosztottak, vezérkari főnökök, fegyvernemi és csapatfelügyelők, erőd-, hídfő-, hadtáp-, kiegészítő-, iskola-, hadifogolytábor-, katonai állomás-parancsnokok, katonai bíróságok elnökei, a Monarchia által katonailag megszállt területek főkormányzói stb.) is számosan szolgáltak közülük. A világhégés 51 hónapja alatt a birodalom férfinépességéből behívottak – közel kilencmillió katona –, valamint a tisztikar egészségének létszámahoz⁶ viszonyítva viszont a tábornokok száma kevésnek mondható, hiszen a rájuk háruló hadvezéri, tervező, logisztikai, adminisztratív és egyéb feladatok tőlük telhető legjobb ellátása, megoldása a haderő létezésének és sikeres, továbbá zavartalan működésének alapfeltétele volt.

Az első világháborúban szolgált császári és királyi tábornokokról korábban nem készült teljes, mindegyik generálist magába foglaló lajstrom, tehát először is össze kellett állítanom az 1914-1918 között megjelent hivatalos tiszti sematizmusok és levéltári források⁷ alapján egy mindenkit tartalmazó pontos névjegyzéket.

Az osztrák-magyar uralkodó, I. Ferenc József és utóda, I. (IV.) Károly mint legfelsőbb hadúr viselték ugyan a tábornagi uniformist, de ők értelemszerűen kívül álltak minden rangsorrenden. A világháborúban szövetséges külföldi uralkodókat⁸, akik csupán kölcsönöségi alapon, tiszteletbeli címként használták a császári és királyi tábornagi rangot, illetve birtokolták különböző k.u.k. ezredek tulajdonosi címét és mutatkoztak Monarchiabeli látogatásokon ilyen egyenruhában, nem tettem vizsgálódásaim célpontjává.

A generálisok közül néhányuk neve pontatlanul szerepel a tiszti névkönyvekben, amelyeket – összehasonlítva a nevek tiszti minősítési lapokon található

⁶ 1914 nyarán, a mozgósítás után 60.000 tiszt állt a csapatok élén, 1918. október 1-jén 188.000 tisztje volt a birodalom hadseregének. DEÁK (1993): 103., 243.

⁷ *Schematismus für das k.u.k. Heer und für die k.u.k. Kriegsmarine für 1914.* Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei. Wien, 1914., 1916-18 között: *Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres 1916-1918.* Aus der k.k. Hof- und Staatsdruckerei. Wien, 1916-18.; *Schematismus der k. k. Landwehr und der k. k. Gendarmerie der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder für 1914.* Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei. Wien, 1914., 1916-18 között: *Ranglisten der k. k. Landwehr und der k. k. Gendarmerie 1916-1918.* Aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei. Wien, 1916-18.; *A magyar királyi Honvédelmi Minisztérium, honvédség és csendőrség névkönyve 1914 évre.* Hivatalos Kiadás. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság. Budapest, 1914., 1915-18 között: *A magyar királyi honvédség és csendőrség névkönyve 1915-18 évre.* Pallas. Budapest, 1915-18.; STEINER, Jörg C.: *Schematismus der Generale und Obersten der k.u.k. Armee. Stand: 31. Dezember 1918.* Edition S & H. Wien, 1992.; *Kriegsarchiv (KA) Wien, Pensionsbuch. Generale. Band IV-V., HUBATKA, Ludwig Oberstleutnant: Verzeichnis der Generale und Flaggenofficiere 1911-1918.* Wien, 1919., PALLUA-GALL, Julian Hauptmann: *Verzeichnis der Generale und Flaggen-Officiere des k. und k. (k.k.) Heeres und der k. und k. (k.k.) Kriegsmarine 1815-1900.* Wien, 1903., PALLUA-GALL, Julian Oberstleutnant: *Verzeichnis der Generale und Flaggenofficiere 1901-1910.* Wien, 1919.

⁸ II. Vilmos német császár 1900.05.04-én, I. Ferdinánd bolgár cár 1916.01.15-én, illetve V. Mohamed török szultán 1918.05.19-én kapott osztrák-magyar tábornagi címet. Vö.: KA MKSM 1900 70-5/1, 1916 69-6/7.

írásmódjával –, sikerült helyesbítenem. (A tábornokok családi nevének nemzetiségi írásmódját pontosan feltüntették ugyan a közös hadsereg számára kiadott sematizmusokban, de minden keresztnevet lefordítottak németre. A magyar Honvédség tiszti rangsoraiban ugyanakkor minden keresztnév magyarul vagy magyaros átirással szerepel, kivéve a horvát tiszteket.)⁹

Célszerűnek tűnt egységes szempontrendszer kidolgozása arra vonatkozóan, hogy az egyes tábornokokról a rendelkezésemre álló életrajzi és egyéb tények közül, melyeket vegyem fel a fentebb említett mű adattár részébe, ahol minden egyes személyről végül a korabeli tiszti minősítési lapok egyes rovatait alapul véve, azonos elnevezésű rovatokat tüntettem fel. A megjegyzés rubrika tartalmazza a velük kapcsolatos egyéb fellelhető információkat, – aki-nél tudható – az apa és néhány esetben a szintén tábornoki (tengernagyi) rangot elért fiútestvér(ek) nevét és rangját, a névváltozásokat, a felekezeti hovatartozásban, továbbá a családi állapotban bekövetkezett változásokat (pl., ha valaki elvált vagy többször nősült), a más államok hadseregében teljesített katonai szolgálatra, az öröklött vagy átruházott nemesi címre vagy rangra, az elhalálozás körülményeire, a temetés időpontjára és a pontos nyughelyre vonatkozó adatokat, valamint ott szerepeltetem az általam felhasznált forrásokat és irodalmat. Több szempontot nem tettem vizsgálódásaim tárgyává, így például a nemzetiségi hovatartozást mivel a Monarchia nemzetek felett álló hadereje e téren hivatalosan közömbös volt, hasonlóképpen a tábornok testvéreinek nevét, számát és foglalkozását, feleségének nevét, családjának anyagi helyzetét, jövedelmi viszonyait sem, amelyeket a korabeli dokumentumokon nem tüntettek fel.¹⁰ Nem vizsgáltam a tábornokok világháború alatti részletes ténykedését (pl. az egyes frontokon milyen csatákban vettek részt), mivel az már meghaladta volna az említett kötet kereteit.

Alapvető irányelvnek tekintettem, hogy munkám minél információgazdagabb legyen, minél sokoldalúbb felhasználást tegyen lehetővé. Akikről rendelkezésre állt első világháború előtt vagy alatt, illetőleg később készült fényképfelvétel, helyet kapott a műben, hiszen az illetővel való „vizuális találkozás” is fontos információkkal szolgálhat a kötet használója, olvasója számára.

A téma kutatása során az egyik legnagyobb nehézséget a rendelkezésre álló forrásanyag földrajzi szétszórtsága okozta. A dokumentumok legna-

⁹ Így például a horvát származású, az Isonzót védő híres tábornagy „*Svetozar Boroević*”, a szintén horvát, Bosznia-Hercegovina vezénylő tábornokaként ténykedő vezérezredes „*Stephan Sarkotić von Lovćen*”, a magyar származású Csanády Frigyes gyalogsági tábornok „*Friedrich Csanády von Békés*”, a szintén magyar Hadfy Imre gyalogsági tábornok „*Emmerich Hadfy von Livno*” alakban szerepelt a tiszti sematizmusban. A honvédségi névkönyvekben pl. Graf Ferdinand Bissingen und Nippenburg címzetes lovassági tábornok neve „*gróf Bissingen és Nippenburg Nándor*”, Prinz von Hoheit Phillip Sachsen-Coburg und Gotha Herzog zu Sachsen lovassági tábornoké „*Ö Fensége herceg Szász-Coburg és Gotha Fülöp, szászországi herceg*” formában található meg.

¹⁰ A feleség neve néhány esetben szerepel a tiszti házassági óvadék befizetését nyilvántartó kötetekben, illetve egyes ezredek házassági anyakönyveiben, vagy a személyes hagyatékokban, azonban ezek az információk csak kevés tábornoknál állnak rendelkezésre.

gyobb része Bécsben, Budapesten és Prágában található. Az első világháborút lezáró Párizs környéki béketárgyalásokon hozott döntés értelmében Ausztria és a Monarchia többi utódállama egymással kétoldalú szerződéseket kötöttek, amelyek következtében tekintélyes mennyiségű levéltári anyag került Csehszlovákiába, Lengyelországba, Romániába, Jugoszláviába, Olaszországba, ahol egy részük az azóta eltelt évtizedek történelmi eseményei következtében megsemmisült vagy eltűnt. Egyes tábornokokról (pl. Ludwig Viktor főherceg, Ernst August, Hannover koronahercege) szinte semmilyen levéltári forrás, alapdokumentum nem maradt fenn, sem Bécsben, sem Budapesten, sem több környező ország levéltáraiban.

Komoly akadályt jelentett, hogy alig, vagy egyáltalán nem követhető a tábornokoknak a Monarchia széthullása utáni sorsa. Elsősorban a későbbi kisantant országokba vagy még távolabbra kerültek, és ott letelepedettek életútjáról tudunk keveset, míg az Ausztriában vagy Magyarországon maradtak háború utáni sorsa több-kevesebb részletességgel végig kísérhető. Néhány esetben az Ausztria vagy Magyarország területén kívül elhunyt személyek halálzási dátumát nehezen lehetett megállapítani, arra vonatkozóan gyakran több egymásnak ellentmondó adat is fennmaradt. Nehézségekbe ütközött meghatározni a különböző címek és rangok főként 1918 utáni adományozásának pontos dátumát is.

A kutatás folyamán még számos kérdés, dilemma merült fel. Az egyik legnehezebb feladat a tábornokok nemzetiségi hovatartozásának a megállapítása. Főként úgy, ha tudjuk, hogy az egész császári és királyi tiszti és tábornoki karra egy nemzetekfelettség, a nemzeti identitás hiánya volt jellemző, a haderő pedig közömbös volt ebben a kérdésben. A nemzeti érzület kinyilvánítására pedig a haderőben a tiszti pályafutás semmilyen lehetőséget nem engedélyezett.

A zsidókat példának okáért nem ismerték el önálló etnikai csoportként, rendszerint azt a népcsoportot jelölték meg nemzetiségükként, amelybe leginkább integrálódtak.¹¹ A dunai birodalom haderejében mintegy 300.000 izraelita katona¹² és 25.000 tiszt harcolt a világháborúban. Utóbbiak aránya a világháborús hivatásos tisztek között az egy százalékot sem érte el, viszont a tartalékos tisztek húsz százalékát ők adták. A hadseregnek csupán 25 zsidó származású tábornoka volt.¹³

Arra a sokakat érdeklő kérdésre, hogy ki tekinthető magyarnak a világháborús generálisok közül, korántsem egyértelmű a válasz. A legkézenfekvőbb megoldás, ha a történelmi Magyarország területén születetteket tartjuk annak. Ebbe a kategóriába az 1.200 fős tábornoki kar mintegy egyharmada tartozik. Sajnos nem jelent biztos támpontot a születés helye sem, hiszen ebben a szám-

¹¹ DEÁK (1993): 27.

¹² SCHMIDL, Erwin A.: *Juden in der k. (u.) k. Armee 1788-1918*. Österreichisches Jüdisches Museum. Eisenstadt, 1989, 84.

¹³ DEÁK (1993): 246.

ban már benne van számos más nemzetiségű „*Tornisterkind*”, azaz valamely katonacsalád éppen magyar garnizonokban született fia is. Utóbbira jó néhány példát felhozhatunk: Rudolf Ritter von Brudermann lovassági tábornok apja osztrák császári tábornok volt, anyja viszont magyar nemesi család leánya, ő maga Gyöngyösön született. Ennek ellenére nem volt magyar kötődése, soha nem szolgált magyarországi alakulatokban, és német feleséget választott magának.¹⁴ Kövess Hermann tábornagy, a világháború egyik legsikeresebb hadvezérének apja osztrák nemes és vezérőrnagy, anyja erdélyi szász polgárlány volt. Temesváron született, apja állomáshelyén. Végig a közös hadseregben szolgált, de sokáig magyarországi ezredeknél és beosztásokban, így a világháború előtt három évig a nagyszebeni hadtest parancsnoka. Magyarul nem tudott jól, viszont három fiának magyar neveket adott (Béla, Géza, Jenő). Bécsben halt meg, de Budapesten temették el.

Leszűkítve a számba jöhetőket körét, magyar nemzetiségűnek valójában azokat tarthatjuk, akik a történelmi Magyarország területén születtek, magyar honosak voltak, amellett még magyarul is tökéletesen beszéltek, nevük is magyar, horvát vagy német hangzású (őket elmagyarosodott bevándorló németeknek, horvátoknak vagy izraelitáknak tekinthetjük), magyar nemesi címet vagy rangot birtokoltak, főként a közös hadsereg magyarországi kiegészítésű és/vagy a magyar királyi Honvédség alakulatainál, intézményeinél szolgáltak (ez a világháború idején elhunytak utolsó alkalmazására is vonatkozik), 1918 után Magyarországon éltek nyugdíjas éveiket. Ezen hét fő kritérium közül mindnek, de legalább hatnak történő megfelelés alapján az első világháborús tábornoki kar elitjének 14 százaléka (25 fő)¹⁵, az altábornagyok 16, a vezérőrnagyok 17 százaléka tekinthető magyarnak. Az általam magyarnak tekintett tábornokok nevét az említett kötet lexikon részében magyar írásmóddal tüntettem fel elsőként, azonban mindenütt megadtam zárójelben a név szintén elterjedt német változatát. Minden más esetben az általában használt német, vagy más nemzetiségi (pl. szláv) névváltozatot részesítettem előnyben.

A magyar generálisok egyik legismertebb és legjellegzetesebb képviselője uzsoki Szurmay Sándor gyalogsági tábornok, akinek magyarságát származásán túl egész tiszti karrierje bizonyítja, hiszen magyar tanintézményekben tanult, honvéd alakulatoknál szolgált, a háború alatt magyar csapatokat vezetett, pályája végén a magyar honvédelmi miniszteri posztot is betöltötte, az 1918-as összeomlás és a forradalmak után Magyarországon élte nyugdíjas éveit és Budapesten temették el.

¹⁴ HAJDU Tibor: *Tisztikar és középosztály 1850-1914. Ferenc József magyar tisztjei*. História. MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1999. 160.

¹⁵ Bacsák Zsigmond, Balás György, Bartheldy István, Braun József, Csanády Frigyes, Festl Lehel, Galgóczy Antal, Hadfy Imre, Hauer Lipót, Hazai Samu, József Ágost főherceg, Kárász Ernő, Kolossváry Dezső, Kornhaber Adolf, Lónyay Albert, Magyar Gyula, Nikic János, Plank Ede, Schay Gusztáv, Schultheisz Emil, Siegler Konrád, Sorsich Béla, Szurmay Sándor, Tamásy Árpád, Wieber Adorján.

Összefoglalóan kijelenthetjük, hogy az osztrák-magyar szárazföldi haderőt a Nagy Háború folyamán zömében végig aktívan, vagy csupán annak egy részében szolgáló, 50-es és 60-as éveikben járó, túlnyomó többségében római katolikus vallású, nős és családos, középrétegekből és értelmiségi családokból származó, katonai akadémiát és vezérkari szakiskolát végzett, négy-öt nyelven beszélő, öröklött vagy saját jogon szerzett nemesi címet, illetve rangot birtokló, számos valamint rangos hazai és külföldi kitüntetéssel bíró, háborús tapasztalatokkal nem, vagy csak alig rendelkező, tényleges tábornoki rangokat viselő, pályájuk során vezérkari és csapattiszti szolgálati tapasztalatokat egyaránt szerzett, kisebb hányadban írásműveket is publikáló, egyhatod részben magyarokból álló tábornoki kar irányította, amelynek tagjai főként a világháború utáni két évtizedben hunytak el. A legmagasabb rangot elért és ezzel együtt a haderő legfontosabb posztjait betöltő generálisoknak jelentős szerepük volt, hogy a birodalom soknemzetiségű hadserege végig egységes maradt, általában jól megállta helyét a frontokon – időnként jelentős győzelmek kivívására is képes volt –, s 1918. november elején még akkor is harcolt, amikor a Monarchia államalakulatként már megszűnt létezni.

A legismertebb magyar származású tábornokok életrajzai

Az alábbiakban néhány viszonylag jól ismert, az első világháborúban hírnevet szerzett, magyar származású császári és királyi tábornok rövid életrajzát adom közre.

Csanády Frigyes, békési gyalogsági tábornok (1861.05.04. Laibach - 1937.12.13. Budapest).

1878.05.13. gyalogos a cs. és kir. 44. gyalogezredben Kaposváron, 1879.08.18. hadapród a cs. és kir. 69. gyalogezredben Székesfehérváron, 1879-81 között a gyalogsági hadapródiskola két évfolyamát végezte Bécsben, 1881.05.01. hadnagy alakulatánál. 1889-1890 között a honvéd Ludovika Akadémia felső tiszti tanfolyamát Budapesten. 1890.01.01. áthelyezték a honvédséghez, a 6. század parancsnoka a m. kir. 1. honvéd gyalogféldandár 2. zászlóaljában Budapest, 1890-92-ben elvégezte a bécsi Hadiiskolát. 1909.11.03. a m. kir. 73. honvéd gyalogdandár parancsnoka Pozsony. 1910.05.01. vezérőrnagy, 1913.03.01. a m. kir. 20. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka Nagyvárad. 1913.05.01. altábornagy, 1914.08.01. a m. kir. 20. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1914.11.29. betegszabadságon Kassa, Budapest. 1915.03.31. a III. csoport főnöke és megbízva a honvéd hadbiztosság főnöki teendőinek ellátásával a m. kir. Honvédelmi Minisztériumban Budapest. 1915.06.18. a m. kir. 38. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1916.06.07. a cs. és kir. X. hadtest megbízott parancsnoka az orosz fronton. 1916.10.03. a cs. és kir. X. hadtest parancsnoka az orosz fronton, 1916.11.01. gyalogsági tábornok. 1917.01.20. a

cs. és kir. VI. hadtest parancsnoka a román fronton. 1917.07.11. a cs. és kir. XXVI. hadtest parancsnoka az orosz fronton. 1917.07.17. a cs. és kir. XIII. hadtest parancsnoka az orosz fronton, 1918.03.28. a cs. és kir. XIII. hadtest parancsnoka az olasz fronton. 1919.01.01. nyugdíjazás Budapest. 1920. a tábornoki becsületügyi választmány elnöke Budapesten.

1916.03.03. a régi magyar nemesség megerősítése, előnév és címer adományozása, 1917.04.09. titkos tanácsos, 1921.08.20. vitézi cím, 1927. országgyűlési képviselő, magyar felsőházi tag.¹⁶

Hadfy Imre, livnói gyalogsági tábornok (1853.11.02. Nagykároly - 1936.03.29. Kiszombor).

1871.06.18. gyalogos a cs. és kir. 5. gyalogezredben Bécs, 1872-74-ben elvégezte a gyalogsági hadapródiskolát Bécsben. 1875.05.01. hadnagy alakulatánál. 1887-ben áthelyezték a honvédséghez. 1910.09.17. beosztva a m. kir. VI. honvédkerületi parancsnokságra Kolozsvár, 1910.11.01. vezérőrnagy, 1911.05.01. a m. kir. 79. honvéd gyalogdandár parancsnoka Budapest. 1913.11.05. beosztva a m. kir. I. honvédkerület törzsébe Budapest, 1914.04.04. a m. kir. III. honvédkerület parancsnoka Kassa, 1914.05.01. altábornagy. 1914.08.09. a m. kir. 39. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1915.09.26. a cs. és kir. Hadfy-hadtest (1917.04.05-től XXVI. hadtest) parancsnoka az orosz fronton. 1917.07.11. a cs. és kir. VI. hadtest parancsnoka az orosz fronton, 1917.08.01. gyalogsági tábornok. 1917.10.01. a cs. és kir. VI. hadtest parancsnoka a román fronton. 1918.01.01. a cs. és kir. XXIII. hadtest megbízott parancsnoka az olasz fronton. 1918.03.08. a cs. és kir. VIII. hadtest parancsnoka az orosz fronton. 1918.07.14. a cs. és kir. XXIII. hadtest parancsnoka az olasz fronton. 1918.08.30. a cs. és kir. XXIV. hadtest parancsnoka az olasz fronton. 1918.12.01. nyugdíjazás Kassa.

1914.10.08. magyar nemesi cím és előnév, 1918.08.12. titkos tanácsos, 1922.08.15. vitézi cím.¹⁷

Hazai Samu, báró vezérezredes (1851.12.26. Rimaszombat - 1942.02.10. Budapest).

Kereskedelmi akadémiát végzett Budapesten, 1873-74-ben pedig a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát Budapesten. 1873.04.01. honvéd a m. kir. 51. honvéd gyalogzászlóaljban Jolsva, Besztercebánya, 1876.05.01. hadnagy és századparancsnok a m. kir. 51. honvéd gyalogzászlóaljban Jolsva, Besztercebánya. 1878-79-ben a honvéd Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát Budapesten, 1879-81 között a bécsi Hadiiskolát végezte. 1904.10.28. a m. kir. Honvédelmi Minisztérium I. ügycsoportjának főnöke Budapest, 1907.05.01. vezérőrnagy. 1910.01.17. magyar

¹⁶ BALLA (2010): 104-105.

¹⁷ Uo. 150-151.

honvédelmi miniszter Budapest, 1910.11.01. altábornagy, 1914.08.04. gyalogsági tábornok, 1916.11.01. vezérezredes. 1917.02.08. az osztrák-magyar fegyveres erők utánpótlási ügyeinek főnöke Bécs, 1918.11.03. rendelkezési állományba helyezve, 1918.12.01. nyugdíjazás Budapest.

Jelentős a hadtörténetírói tevékenysége. Eredeti, 1876-ig használt neve: Kohn Samuel.

1910.12.14. titkos tanácsos, 1912.09.13. magyar bárói rang, 1910-17. a Nemzeti Munkapárt országgyűlési képviselője a losonci választókerületben, 1916.02.22. a cs. és kir. 46. gyalogezred tulajdonosa, 1922.01.07. a Magyar Királyi Állami Hadianyaggyár elnöke, 1925. a Magyar Katonai Írók Köre elnöke, 1927-1942 a magyar parlament felsőházának örökös, élethossziglani tagja.¹⁸

József Ágost Viktor Klemens Maria, osztrák főherceg, magyar királyi herceg, tábornagy (1872.08.09. Alcsút - 1962.07.06. Rain bei Straubing (Német Szövetségi Köztársaság).

A győri bencés főgimnáziumban érettségizett 1890-ben. 1890.04.26. hadnagy a cs. és kir. 1. gyalogezredben Troppau. 1907.09.28. a m. kir. 79. honvéd gyalogdandár parancsnoka Budapest, 1908.10.29. vezérőrnagy. 1911.04.04. a cs. és kir. 31. gyaloghadosztály parancsnoka Budapest, 1911.05.01. altábornagy. 1914.08.01. a cs. és kir. 31. gyaloghadosztály parancsnoka a szerb fronton. 1914.09.03. a cs. és kir. 31. gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton, 1914.11.01. lovassági tábornok. 1914.11.18. a cs. és kir. VII. hadtest megbízott parancsnoka az orosz fronton. 1915.02.18. a cs. és kir. VII. hadtest parancsnoka az orosz fronton. 1915.05.27. a cs. és kir. VII. hadtest parancsnoka az olasz fronton, 1916.11.01. vezérezredes. 1916.11.22. a József főherceg-hadseregfront parancsnoka a román fronton Segesvár, Marosvásárhely. 1918.01.17. a cs. és kir. 6. hadsereg parancsnoka az olasz fronton. 1918.07.28. a József főherceg-hadseregcsoport parancsnoka az olasz fronton. 1918.10.22. tábornagy és a cs. és kir. balkáni haderő parancsnoka. 1918.10.27. Homo regius (IV. Károly személyes magyarországi meghatalmazottja) Budapest. 1918.12.01. szolgálaton kívül helyezve Budapest, Alcsút. 1918.11.03. (1919.09.)-1945 m. kir. tábornagyként szolgált a m. kir. honvédségben Budapest, 1919.08.06.-08.26. Magyarország kormányzója Budapest.

Írói tevékenysége jelentős, *A világháború, amilyenek én láttam*. 1-7. kötet. Budapest, 1926-1934. című műve az egyik legjelentősebb a magyar nyelvű háborús memoár irodalomban.

1872.08.09.-1918. az osztrák birodalmi tanács Urak Házának tagja, 1905.04.28. a cs. és kir. 15. dragonyosvezred tulajdonosa, 1906-1945 az MTA rendes tagja, 1906.09.01. a porosz királyi 14. ulánusezred főnöke, 1909. a budapesti József Műegyetem műszaki tudományok díszdoktora, 1916. a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem filozófia díszdoktora,

¹⁸ Uo. 153-155.

1916.03.08. a Szuverén Máltai Lovagrend tiszteletbeli tartománynagy tisztése, 1917. a Kolozsvári Tudományegyetem orvosi karának díszdoktora, a szegedi Ferenc József Tudományegyetem díszdoktora, 1918.09. a Magyar Nemzeti Múzeumi Tanács fővédnöke, 1918. marsallbot, 1921.08.20. vitézi cím, 1924-29 az Országos Magyar Hadimúzeum Egyesület fővédnöke, 1927-1944 országgyűlési képviselő és a magyar parlament felsőházának tagja, 1927-1944 a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagja, 1929-1944 a Kisfaludy Társaság tagja, 1936.03.22.-1944.10. az MTA elnöke és a Hadtörténelmi Bizottság elnöke, 1937.12.05.-1944 a Légoltalmi Liga elnöke.¹⁹

Szurmay Sándor, uzsoki, báró gyalogsági tábornok (1860.12.19. Boksánbánya - 1945.03.26. Budapest).

1882-84 a honvéd Ludovika Akadémia előkészítő és tisztképző tanfolyamát végezte Budapesten. 1882.10.01. honvéd a m. kir. 18. honvéd gyalogzászlóaljban Lugos, 1884.08.19. hadnagy alakulatánál. 1886-87-ben a honvéd Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát végezte Budapesten, 1887-89 között a Hadiiskolát Bécsben. 1910.02.03. a m. kir. Honvédelmi Minisztérium I. ügycsoportjának főnöke Budapest, 1910.11.01. vezérőrnagy, 1914.05.01. altábornagy. 1914.08.17. a m. kir. Honvédelmi Minisztérium államtitkára Budapest. 1914.11.22. a m. kir. 38. honvéd gyaloghadosztály megbízott parancsnoka az orosz fronton. 1915.01.14. a Surzmay-csoport, majd 1916.04.01. a Surzmay-hadtest parancsnoka az orosz fronton. 1917.02.09. felmentve és az osztrák-magyar fegyveres erők utánpótlási ügyei főnökének rendelkezésére bocsátva Budapest. 1917.02.19.-1918.10.31. magyar honvédelmi miniszter Budapest, 1917.08.10. gyalogsági tábornok. 1919.01.01. nyugdíjazás Budapest. 1919 őszén a magyarországi francia katonai misszió összekötő tisztje. 1941. m. kir. vezérezredes. Jelentős a hadtörténetírói munkássága.

1912.01.01.-1915.01.01. a m. kir. honvéd tiszti özvegyek és árvák segélyellátási intézetének igazgatótanácsi tagja, 1915.07.09. Boksánbánya díszpolgára, 1916.07.11. Ungvár díszpolgára, 1917.03.08. titkos tanácsos, 1917.08.14-én kapta meg a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét az Uzsoki-hágó 1915. januári visszafoglalásáért és védelméért az orosz fronton, 1917.08.17. magyar bárói rang, 1917.11.07. a Mária Terézia Katonai Rend rendi káptalanjának tagja, 1918.05.23. nemesi előnév, 1918.08.12. a m. kir. 20. honvéd gyalogezred tulajdonosa, 1918.10.20. Bánffyhunjad, Nagyvárad, Győr, Pápa díszpolgára, 1927. a magyar parlament felsőházának örökös tagja, 1929.06.16. vitézi cím, Nagykanizsa, Cinkota (Mátyásföld) díszpolgára.²⁰

Tamássy Árpád, fogarasi táborszernagy (1861.12.09. Kóhalom - 1939.01.31. Budapest).

¹⁹ Uo. 169-171.

²⁰ Uo. 301-303.

1875-78 között a katonai főrealiskolát végezte Máhrisch-Weisskirchenben, 1878-1881-ben a Műszaki Katonai Akadémia hadmérnök osztályát Bécsben, 1881.08.18. hadnagy a cs. és kir. 2. műszaki ezredben Castelnuevo, Crkvice. 1886-88 között a bécsi Hadiiskolát végezte. 1907.04.27. a m. kir. Honvédelmi Minisztérium III. ügycsoportjának főnöke Budapest, 1910.11.01. vezérőrnagy, 1913.11.01. altábornagy. 1914.06.01. csoportfőnök a cs. és kir. Hadügyminisztériumban Bécs. 1914.09.05. a m. kir. 22. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton, Przemyslben. 1915.03.22.-1918.02.12. orosz hadifogságban Szimbirszk, Birjuc, Zadonsk, 1917.08.01. tábornagy. 1918.03.14. a m. kir. 20. honvéd gyaloghadosztály, 1918.04.28. a cs. és kir. XXII. hadtest, 1918.07.28. a cs. és kir. IV. hadtest parancsnoka az olasz fronton. 1919.01.01. nyugdíjazás Budapest.

1899.07.09. magyar nemesi előnév, 1918.08.12. titkos tanácsos.²¹

Nagy Pál altábornagy (Sajósenye, 1864.09.10. – 1927.02.10. Budapest). 1881-84-ben a kassai és pozsonyi hadapródiskolát végezte. 1888.05.01. hadnagy a miskolci 10. honvéd gyalog féldandárban. 1891-93 között a bécsi Hadiiskolát végezte. 1914.08.15. vezérőrnagy és a 73. honvéd gyalogdandár parancsnoka az orosz fronton. 1914.09.11. a 38. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1915.01.06. a 20. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1915.06. a 20. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az olasz fronton. 1915.09-től a 40. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az orosz fronton. 1917.08.17. altábornagy. 1918.03.-07. Zágrábban rekvirál hadosztályával. 1918.07.11. a 40. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az olasz fronton. 1918.11.30. nyugdíjazás Budapest. 1918-19-ben a székely hadosztály 1. dandárjának parancsnoka. 1919.08.15. a miskolci katonai körlet parancsnoka. 1921.02.01. a budapesti I. katonai körlet ideiglenes parancsnoka. 1921.05.01. gyalogsági tábornok. 1921.06.15. a Vitézi Szék főkapitány helyettese. 1921.07.01. nyugdíjazás. 1921.10-ben a budaörsi csatában a IV. Károly ellen küzdő kormánycsapatok parancsnoka. 1921.11.01. a HM VII. csoport vezetője Budapest. 1922.01.04.-1925.10.27. a Honvédség főparancsnoka, majd végleg nyugállományba vonult. Az orosz fronton Bychawánál aratott győzelme elismeréseként 1918.08.17-én a Monarchia legrangosabb katonai kitüntetését, a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét kapta.²²

Lukachich Géza, somorjai báró altábornagy (Kassa, 1865.03.30. – Budapest, 1943.12.25.). Hadapródiskolát végzett Kassán, Bécsben és Temesváron. 1887.05.01. hadnagy a cs. és kir. marosvásárhelyi 62. gyalogezredben. 1891-93 között elvégezte a bécsi Hadiiskolát. 1900.03.15-én áthelyezték a m. kir. hon-

²¹ Uo. 303-304.

²² SZIJJ Jolán (főszerk.)-RAVASZ István (szerk.): *Magyarország az első világháborúban. Lexikon A-Zs.*. PETIT REAL Könyvkiadó, Budapest, 2000. 484.

védtséghez. 1911.12.16. ezredesként a cs. és kir. 38. gyalogezred parancsnoka. 1914.08-tól a szerb fronton vezette ezredét, 09.12. a cs. és kir. 1. hegyi dandárt, 1915.01. a 11. közös, 1915.02. a 2. hegyi dandárt irányította a szerb hadszíntéren, 1915.03.10. vezérőrnagy. 1915.06.22. a 20. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka az olasz, 1916.11-től pedig az orosz, majd 1917.08-tól ismét az olasz fronton. 1918.02. a hátszázagi biztosító segédcsoportok parancsnoka Magyarország területén. 1918.03.09. altábornagy. 1918.03.31. a budapesti I. honvédkerület parancsnoka. 1918.10.26. Budapest katonai parancsnoka. 1919.01.01. nyugdíjazás. 1917-től magyar báró, 1920-ban megalapítja a Nyugalmozott Katonatisztek Országos Szövetségét, amelynek haláláig elnöke volt.²³

Belitska Sándor vezérőrnagy (Lajosfalva, 1872.04.01. – Budapest, 1939.12.07.).

1886-90 között végezte a budapesti Ludovika Akadémiát. 1890.08.18. hadnagy a m. kir. 5/III. gyalogászlóaljnál. 1893-95-ben végezte a bécsi Hadiiskolát. 1914.01.09. ezredes és a Honvédelmi Minisztérium I. osztályának vezetője, 1915 őszén a m. kir. 80. gyalogdandár parancsnoka az orosz fronton, majd ismét a HM I. osztály parancsnoka. 1917.08.01. vezérőrnagy. 1917.08.28. a m. kir. 77. gyalogdandár parancsnoka a román fronton. 1918.05.20. a Keleti Hadsereg vezérkari főnöke. 1918.11.06. a m. kir. Honvédség, 1918.11.11.-12.23. között a Magyar Néphadsereg főparancsnoka. 1919.07.12.-08.12. az Ábrahám-kormány honvédelmi minisztere. 1920.12.16.-1923.06.28. között altábornagyként a Teleki- és a Bethlen-kormány honvédelmi minisztere. 1923.10.23.-1930.04.05. között Magyarország rendkívüli és meghatalmazott követe Varsóban, majd nyugállományba vonul. 1925.09.26. címzetes gyalogsági tábornok. 1936-tól m. kir. titkos tanácsos.²⁴

Tánczos Gábor vezérőrnagy (Budapest, 1872.01.22. – Hajdúnánás, 1953.08.11.).

A bécsújhelyi katonai akadémia elvégzése után 1891.08.31-től hadnagy a cs. és kir. 13. huszárezredben Budapesten. 1894-96 között végezte a bécsi Hadiiskolát. 1907.11.01. őrnagy és 1909.05.29-ig belgrádi katonai attasé. 1911.05.01. alezredes, 1912.10.21. katonai attasé Görögországban. 1914.01.17.-1916.11-ig katonai és haditengerészeti attasé Athénban, 1914.07.06. ezredes. 1916.12.13. a cs. és kir. 10. hegyi dandár parancsnoka a román fronton, 1917.03.24. IV. Károly király szárnysegédje. 1917.07.15. katonai meghatalmazott Szófiában, 1917.12.16. vezérőrnagy. 1918.07.-1918.11. a cs. és kir. 63. gyalogdandár parancsnoka. 1919.03. nyugdíjazás. 1919.08.07-15. a külügyminisztérium ideiglenes vezetője a Friedrich-kormányban. 1920.05.01. reaktiválják, a HM V. csoport főnöke Budapesten. 1921.02. a HM elnöki osztály vezetője,

²³ Uo. 439.

²⁴ Uo. 67-68.

1921.03.01. altábornagy. 1923.04. a honvédelmi miniszter helyettese. 1922.08.01.-1925.09.01. a Magyar-Csehszlovák Határmegállapító Bizottság magyar delegációjának vezetője. 1923-tól katonai szakértő a Nemzetek Szövetsége magyar delegációjában. 1926.03.02. címzetes lovassági tábornok. 1926.09.01. nyugállományba helyezés. 1936-38 között Magyarország népszövetségi fődelegátusa. 1941-től címzetes vezérezredes. Kitelepítésben hunyt el. 1920-25 között a Budapesti Tudományos és Kaszinóegylet elnöke.²⁵

Sávoly János, nagyidai vezérőrnagy (Sárbogárd, 1864.03.12. – Budapest, 1924.03.05.). A bécsi Műszaki Katonai Akadémia elvégzése után, 1884.08.18. hadnagy a cs. és kir. 66. gyalogezredben. 1898.09.01-jén átlép a honvédséghez. 1912.09-től a Honvédelmi Minisztérium 2. osztály vezető-helyettese Budapest, 1914.08.01. ezredes. 1914.11.01. a Honvédelmi Minisztérium 2. osztály vezetője Budapest. 1915.06.09.-1918.11-ig a m. kir. 202. gyalog-, majd Sávoly-dandár parancsnoka az orosz fronton, 1918.01.09. vezérőrnagy. 1918.11.19. a Honvédelmi Minisztérium törzstiszti becsületügyi választmányának elnöke Budapest. 1918.12.01.-31. a Honvéd főparancsnokság vezetője, majd 1919.02.28-ig annak felszámolását vezeti. 1919.03.01. nyugállományba vonul. 1920-ban reaktiválják, 1921.04.01-ig Budapest városparancsnoka, 1921.03.01. altábornagy. 1921.07.01. végleg nyugállományba vonul.²⁶

Soós Károly, vitéz bádoki vezérőrnagy (Nagyszeben, 1869.07.28. – Villach, 1953.06.24.)

A bécsújhelyi katonai akadémia elvégzése után 1890.08.18. hadnagy a cs. és kir. 23. tábori vadászszászlóaljban. 1894-96 között elvégezte a bécsi Hadiiskolát. 1913.11.01. ezredes. 1914.08. az osztrák-magyar 4. hadsereg vezérkari osztályának vezetője az orosz fronton, 1914.09.29. a Pflanzer-Baltin hadseregcsoport vezérkari főnöke az orosz fronton. 1915.03.09. a cs. és kir. 1. tiroli császárvadász ezred, 1915.08-tól a cs. és kir. 33. gyalogdandár parancsnoka, 1916.06. a cs. és kir. 11. hadsereg vezérkari főnöke az olasz fronton. 1918.05.02. a cs. és kir. 33. gyalogdandár parancsnoka, 1917.09.08. vezérőrnagy. 1918 végén nyugdíjazták. 1919.07.12. az Ábrahám-kormányban a Honvédelmi Minisztérium I. csoportjának főnöke. 1919.08.12. a Nemzeti Hadsereg Vezérkarának főnöke. 1919.12.12. a Honvédelmi Minisztérium katonai államtitkára. 1920.03.15. honvédelmi miniszter. 1920.08.01. altábornagy. 1921.04.22. a kaposvári, 1921.08.-1922.05.22. között a pécsi katonai körlet parancsnoka, majd a Honvédelmi Minisztérium Szabályzatszerkesztő Bizottság elnöke. 1925.05.01. nyugállományba helyezik, egyidejűleg gyalogsági tábornokká nevezi ki a kormányzó. 1927-től a Felsőház örökös tagja, 1929-től vitéz, 1936-tól m. kir. titkos tanácsos.²⁷

²⁵ Uo. 656.

²⁶ Uo. 608.

²⁷ Uo. 621.